

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

РЕСПУБЛИКА АДЫГА

1923-рэ ильесым
гээтхалэм
къышегъэжьаау къыдэкъы

№ 26 (21280)

2017-рэ ильес

ГЬУБЖ
МЭЗАЕМ и 14

къыхэтутыгъэхэр ыки
нэмыйк къэбархэр
тисайт ижъүбээзтих
WWW.ADYGOVOICE.RU

Адыгэ Республикаам и Правительствэ игъэзет

Гъогухэм ягъэцэкіэжын ахъщэ тедзэ къыфыхагъэкъищт

**Адыгейм и Лышъхъэ
ипшъэрьлхэр зыгъэцэкіэрэ**
**Къумпыл Мурат Мыекъуапэ
имэрэу Александр
Наролинам джырэблагъэ
юфшіэгъу зэлукіэгъуу дыри-
лагъэр зыфэгъэхыгъагъэр
республикэм икъэлэ
шъхъаэ игъогухэм
язетегъэпсыхъан ары.**

Республикэм ишаа къызэршиугъэм-
къе, къалэу Мыекъуапэ игъогухэр игъе-
котыгъеу гъэцэкіэжыгъэнхэмкъе ыки
шыгъэнхэмкъе юфшіэнэу зэшшахъщхэм
апэухъашт мылькур мы ильесым сомэ
миллиони 100-кіе нахъыбэ ашыгъ.

Къумпыл Мурат пшъэрьль къафишыгъ
ахъщэр нахъ шуагъе хэльеу агъефедэ-
нэу, шапхъэхэмрэ пшъэрьльхэмрэ адиг-
штэу гъэцэкіэжын юфхэр дэгъоу
зэшшахъхнхеу ыки ом изытет къы-
далытээзэ піэльэ гъэнэфагъехэм ар
агъэцэкіенэу.

«Алэрэ ильесэл къалэу Мыекъуапэ
ицогухэм ягъэцэкіэжынрэ чылпіэ-
хэм язэгэпсыхъанрэ алае ахъщэшо
къазыфыхэдгъэклыр. Ашлагъэр макъэл,
ау джыри а юфшіэныр лъыгъэктэгъэн
фае. Къалэм столицэ тептэе илэн фае.
Гъэцэкіэжын юфшіэнхэр ишшухъхэхэ
зыхъукъе, цыфхэм яеплъыкъе къы-
дэшъултытэнэу сышшольеу. Щылэх
псынкъу гъэцэкіэжыгъэн фэе урамхэр,
гъогухэм ядэгъуугъе елтытыгъ гъогуз-
къонам ишынэгъончъагъи», — къы-
хигъэштыгъ Къумпыл Мурат.

АР-м и Правительствэ зычіэт унэм ыпашъхъэ автомобильхэр щызеклохэу ашыщт

Адыгейм и Лышъхъэ ипшъэрьлхэр
піэльэ гъэнэфагъэкъе зыгъэцэкіэрэ
Къумпыл Мурат къалэу Мыекъуапэ
ипашаа Александр Наролинам пшъэр-
ьль фишыгъ ГИБДД-р игъусэу Адыгэ
Республикэм и Правительствэ зычіэт
унэм ипэчынатэу Жуковскэм ыцэкъе
щыт урамым автомобильхэр рыхлонхэм
иофыгъ хэпльэнэу.

«Мыекъуапэ щыпсэухэрэм ар яльэоу
щыт ыки, къызэрэсшошырэмкъе, мы
мэфэ благъэхэм а чылпіэм автомобильхэр
щызеклохэу шыгъэныр тэрэз
хууцт. Аш даклоу къалэм игупчэ машинэ
уцуулэу илэр нахъыбэ шыгъэн
фае. Автомобильхэр нахъыбэ мэхъух

ыки ар къыдэлтытэгъэн фае. Зэкэ
гъогузекъонам хэлажъэхэрэмкъе іэры-
фэгъоу, щынэгъончъэу щытынам пае
аэрэущтэу шыгъэм нахъышлу», —
къыуагъ Къумпыл Мурат.

Адыгэ Республикаам и Лышъхъэ
ипшъэрьлхэр піэльэ гъэнэфагъэкъе
зыгъэцакіэрэ Мыекъуапэ имэр пшъэр-
ьль фишыгъ къалэм ицогухэм ях-
хигъэлжъэнхэу. Цыфхэм яшылакъе нахъ
щынэгъончъенам ыки нахъ іэрыфэгъу
хууцам пае зигъо хууцэе лъэнныкъо-
хэр къыдэлтытэгъэнхэр ишылакъ.

Адыгэ Республикаам и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу.

Зэшхъэгъусэхэр, яльфы-
тъххэу Еленэрэ Екатеринэрэ,
ахэм къакіхъухагъэхэр нэ-
гушлоу къытпэгъокыгъэх. Гу-
щылэхэр зээлпахызэ ящынэгъэ
гъогу, унагъо зэрашлагъэр, яп-
хъухэр зэралпугъэхэр къыт-
фалуатэ. Шылпкъэр поштмэ,
мыхэм афедэу зэлухыгъеу,
цыфыгъэшо зыхэлтэу сзы-
лкылгъэр бээ.

— Тянэрэ тятэрэ зэнэкъо-
кум хэлэжъэнхэр къызэрата-
фэрэр бэмэ къыталаагъ. Аш
гу тигъэши, тхыльхэр дгээ-
хъазыгъэх, зэхэшаклохэм
афеджъэхыгъэх. Тэмийжэхэй
теклонгъэр къыдэхыгъ, — elo
Еленэ.

Ыпшъэкъе зигугуу къэтшыгъэ
зэнэкъокъур алерэу блэкыгъе
ильесымрагъэлокыгъ ыки
Урысаем ишшольыр 79-мэ
ялтыкъо 300 фэдиз хэлэжъагъ.
Аш къэшакло фэхъуугъэх УФ-м
юфшіэнхэмкъе ыки социальна
хэхъоныгъэмкъе и Министер-
ствэрэ щынэгъэм чылпіэ къин
ригъэуцогъэе сабийхэм іэпыгъэу
афэхъуугъэнымкъе Фондымрэ.
Унагъохэр лъэнныкъуу 5-кіе

Республикэм ищытхъу арагъэуагъ

Унэгъо зэгурлыжь уилэнэир, уильфыгъэхэм яхъяр къэплэгъуныр,
узыдэпсэурэ цыфхэм, уикъоджэгъухэм шхъэклифэ
къыпфашынныр зэкъэм анахъ шхъаэу
алтытэ селоу Красногвардейскэм
щыпсэурэ Михайл ыки Валентина
Зайцевхэм. Урысые зэнэкъокъуу
«Ильесым иунэгъо анахъ дэгъу»
зыфилорэм теклонгъэр
къыщыдээзыхыгъэ зэшхъэгъусэхэм
адэжъ мы мафэхэм тышылгъ, мы
юфхъабзэм зэрэхэлжъагъэхэм,
гухэлэуу ялэхэм яхыгъэу
гүшүэгъу тафхъуугъ.

зэнэкъокъуугъэх. Ахэр: «Сабыи-
бэ зээрыс унагъу», «Унэгъо ныб-
жыкы», «Къуаджэм дэс унагъу»,
«Шэн-хабзэхэр къэзыуухумэ-
ре унагъу» зыфилорэм. Республикаам щыщ унагъохэр Куль-
баевхэр, Авдиенкъхэр, Джан-
хьотхэр, Уджыхуухэр юфхъаб-
зэм чанэу хэлэжъагъэх. Ау
теклонгъэр къыдэзыхын зыль-
гыгъэр Красногвардейскэм рай-
оным щыпсэурэ Зайцевхэр

уисабыйхэр зэрэплүнхэ фаемкъе
мы унагъор щысэтехыпэу зэ-
рэштыр пащэм къыхигъэштыгъ.

— Ижыре лъэхъаным унэгъо
клоцым щагъэфедэштыгъэ шэн-
хабзэхэр анахъеу къызьыз-

зэрашхъуугъэр зэшхъэгъусэхэм
къаю.
(Икъэх я 2-рэ н. ит.).

Республикэм ищытхъу арагъэшыагъ

(Икіеүх).

— Цыфыбэ телефонымкээ кытфитеагъ, тиунэ къэкіуагъэри маклэп. Тызылытатайз, шхъэкафа кытфэзышыагъэ пстэуми тафэрэз, — elo Валентина Иван ыпхүм.

Зешхъэгъусэ хүүтхэр ныбжыкээ дэдэхэу селом дэтыгъэ клубын нэйасэ щизэфхэгъуагъ. Михаил дээ къулукъум аши, ильэс 3-рэ къетыг. Валентинэ аш ёжагъ, кызэклюжымын үүж унагъо зедашагъ.

— Лъэпкэ зэхэд тимыгэ, зыкынгыгэ тазыфагу ильэу селом дэсхэм тызэдэпсэущыгъ. Лъэхъэнэ кын тиньжыкээгүр зыщишыагъэр, ау тыгу дгээклигъэп. Пстэуми тызэдэлэпы-лъэхъээзэ псэүпэхэр тшыгъэх, тигушуагъу, тикини зэдэгдощыгъ. Сырэгушо адигэ ныбджэгъубэ зэрэсилэм, гузэжъогу чыпэ сифагъэми ахэр арых апэу зишугъэ кысэзгъэхэрэй, — elo Михаил.

Зайцев зэшхъэгъусэхэр ильэс 55-рэ фэдиз хүүгээр селуу Красногвардейскэм щепсэух. Ильэс пчагъэм къаклоц колхозым щылэжъагъэх, арышь, мэкүмэш иофшэнэр зыфэдэм, ар зэрэкинным дэгью щыгъуазэх. Ящынгыгэ гьобу гушуагъу, гумеклыгын кыышклоу кыхэкыгъ, ау зэгъусэхэу пстэуми апэшүе-клонхэ алъэкыгъ. Джы непэ ял энгээ зэгурьэжым рэгушох, ар насыпгыгъэу зыфальтэжүжы.

Михаил Зайцевым ытуу къэкыжы: унэгъо лужум яланэр сабьеу исигь. Ным колхозым иофшиштигъ, шьобж хыльхээр тешагъэхуу фронтим ятэ къикыжыгъагъ. Ильэс 10 нахь ымынжьээ колхозым щылэжъэнэу ригъэжъагъ. Целинам щылагъ, 1957-рэ ильэсийн кыщечэжъагъэй ильэсийн дээм къулукъу щи-хыгъ, колхозуу «Родина» зыфиорэм ияшнэрэ бригадэ трактористэу иофшишлагъ. Нэүжүм транспортнэ бригадэм ишаа, инженер шхъяа щыгъагъ. Михаил Зайцевыр ытуу етыгъэу зэрэлжъагъэм къэралыгъом осечуу кынышыгъ: щытхуу тхылт пчагъэр, «Коммунистическое иофшённый иударник» щытхууцэр, народнэ хызметийн хэхоньтэйнэу щынхэмкээ гъехъагъэу илхэм алаа джэрэз медаль, социалистическая зэнэкъокъум аштикеуагъэм итамыгъэ, нэмүкхэри кыфагъэшшошагъэх.

Мы уахтэм Михаил Гри-

горий ыкъор пенсием щы нахь зэфыщытыкээ зэфиряэу псэунхэм мэхъанэшхо илэу ельтыгъ. Гукъа нахь мышэми, непэ унагъо зышэрэ ныбжыкэхэм аштихэр псынкэу зэхжкыжых.

Ушхъагуу шхъяа юлэр ахьшэ зэрафимыкъурэр ары. Аш фэдэ еклонлаклэр зэшхъэгъусэхэм къагуриорэп. Адэ сидеутштэу нахьжхэр псэущыгъэх? За-

мыш фэдэ лъэгапэхэм санэсэн слъэкыштыгъэп, ашкээ инэу сиферэз. Кыни, гушуагъуу кыздигоштыгъэх, унагъом зэгурьонгыгэ, шхъэкэфэнгыгэ ильянным сидигуу ына-и тет. Синасынти аш фэдэ бзыльфыгъэ сиулагъ, унагъо дэсшлагъ, — elo Михаил.

Валентина Иван ыпхүр ишхъэгъусэ ыуж зыкыригъанэштыгъэп, унагъом нэмүкхэу, районым, къэралыгъом шуагъэ къаззэрэфихыштым пылыгъ. Ильэс 30-рэ ехүрэе колхозым щылэжъагъ, иштихуу аригъэшагъ. Унагъо пшэнэу уфаемэ, уишхъэгъусэ, гуашэм ыкыл пышым шхъэкафа афэпшын, узэдэхүжын, цыхээ зэфэшшыжын зэрэфаар аш къе-ло. Ныбжыкэхэм мыш фэдэ

ор, чыылэр, гъаблэр зэпачагъ. Ау а кынныгъохэм цыфхэр нахь зэпблагъе ышыгъэх. Джы непэ къэххүхэрэм зэкээ псынкэу къадэхъунэу фаех, ау арэущтэу хүурэп. Унагъо пшэнэир иофшэнэшху, ныбжыкэхэр кызыэрэшэнхэм ыпкээ аш егушишсэнхэ фаеу Валентинэ кыхегъэшы.

— Сид фэдиз гъэхъагъэ уйлэми, аш ыпшэу къеуцурэр унагъор, сабийхэр арых, — къалатэ зэшхъэгъусэхэм. — Тишингыгэ анахь гушошо уахтэу къихэфагъэр типшаша-шхэхэу Еленэрэ Екатеринэрэ кызыэрэтфэхъуагъэр ары, пхорэлфилл тил, ахэм шъэожы-илл къаклохъуажыгъ. Типхорэльфыхэм аштихэр къалэу Tuyaapse щэпсэух, адэхэр районым исаих. Ахэр арых тигуагъэхэр зэтпыххэрэр, ты-

ордагхэм гуфэбэнгыгъе афырилэм, ежь имызакуо, Хэгэгэу зэошхом хэлэжьэгэе яти ахэм зэрафэрэзагъэм фэгъэхыгъе къэбар гъашэгъон Михаил кытфилотагъ. Зэоуж ильэсигъэх, кызыэрэшэжырэмкээ, 1947-рэ ильэс. Мы уахтэм цыфхэм ашхыщтыр амьгытотэу сабынбэ зэрьс унагъохэр кын хэтигъэх. Михаилрэ ятэ Григорийрэ зэгъусэхэу гүнэгъу къуаджэм къуагъэх, а лъэхъаным мэкухэ зэхжээпклагъэр ашлеу щитыгъ. Аш фэдэ зы плэмые айлыгэу ядэж къэклюжыгъэх.

— Унэм тыхызехъажым, адыгэлэй горэ тадэхж къэкуюагъэу кычээкыгъ, — ыгу къэклюжы Михаил. — Сятэ аш рэхьатэу еклонлаклэр, лаплышхорищкыгъ. Нэбгыритул зи амьлэу берэ зэлтыххэу щитыгъэх. Мыш дэжым аэрэу ыкыл ауажырэу сяте ынэпсихэр слъэгүгъэх. Тянэ Іанэрэ псынкэу кыышыгъ, тэлкү шхагъэх, гукъэклюжхэм аххэхагъэх. Кызыэрэнэфагъэмкээ, нэбгыритул фронтым зэдышыгъагъ. Тяэтэ ѿшхээ симыкхэ зэхбум, зэнэбдэжэгүйтүм якъэбар кысыфилотагъ. Фронтым зэдышыгъэу нэмэц техаклохэм язаохээ, лагымэу къеуагъэм кыритэкүгъэ чыгум сяте чиуухумагъ. Командирэр ыпкээ лъяклохэу къяджэ, ау адыгэлэй «Гришкэ симыгъусэу тыди сыйлоцтг» ытууагъ. Сид зыралуу къафызкээкуюагъэп, ичыллэгъур псаоу кыгъэнэжыгъ. Мы мафэм бэклээрэ тыщысигъ, хуульфыгъэм йэ кысысифээ, насыпышо, еджэгэшхо сыйхунэу кысифэлтэйагъ. Гүнэгъу къуаджэм къитхыгъэ мэкухэ зэхжээпклагъэм ызыныкъо тяте гуиупли, ишэөгүрэтигъ, ау адэрэм ыштэн ыдаагъэп. «Сабий-

тишыгъуагъэр, — къалатэ зэшхъэгъусэхэм. Тыщысиз сабий цыккүйтүүнэ къильдэдагъ. Нэнэжь-тэтэжмэ ахэр ячъэллэдагъ, шуу зэрэлэгъухэрэм ишхыхатэу лапл фабэ арашкыгъ. Къэлцикыл нахьжыу Артем адигэ къашьор дэхэ дэдэу къешы. Зыми римылоу ар ежь кыхихыгъ, адигэхэм якультуре шогъэшэгъон.

Адигэ Республикэм итхаклохэм я Союз гухэкышхо щыхуу-тхаклоу Цуамыкъо Тыркубый Нуухэ ыкъор зэрэшмынээжыр ыкыл зидунай зыхъожыгъэм инаагъорэ иахылыгъэм афэтхъаусыхэ.

хэм ягъэш» ытуу, унэм икыжыгъ. Ар дгээктэжыгъэ, псышшом щытыгъе къошьо цыккүм итыхыкъи, лууыжыгъ, аш ыуж ныбжы спъэгъужыгъэп. Шыпкээр пощтмэ, бэрэ сылтыххууг, ау ыльэкъуацы, ыцы къесшэжыщтыгъэхэп. Сызэрэнэгурэмкээ, Туцожь районым икъоджэ благэхэм ашыпсэущыгъэу ары. Адыгэлэйм ильфыгъэхэр, ахэм къаклохъуажыгъэхэр щылэхэмэ, мы къэбарым щыгъозэнжэх мэхъу. Макъэ къысагъэумэ, сигуалуу салууцы, сиахылыгъэм афэдэу сlytэштэх.

2016-рэ ильэсийн Зайцевхэм «изумруднэ джэгур» хагъеунэфыкыгъ — нэбгыритул зызэвэсэхэр ильэс 55-рэ хүүгээ. Зэгурьонгыгэ пытэ зэрэль унагъом щынгыгэ гьогу дахэ кыкыгү. Селом дэс цыфхэм шхъэкэфэнгыгъе къафырэ, яльфыгъэхэр альэ пытэу тауцаагъэх, нытыхэм ягъогу темыкхэу иофашэ, яунагъохэр алыгъыжых — аш нахь насыпигъэ щылэп. Арышь, Зайцев зэшхъэгъусэхэм Урысын зэнэкъокъум теклонигъэр кызыэрэшыдахыгъэр бгэшэгъонеу щигтэп. Мыш фэдэ унэгъо кызыэрэхклохэр арых тищисэтехыпэнхэ фаэр, ахэр арых къэралыгъом хэхоньгъэхэр езигъэшшыхэр, аш ыльапсэр.

Зэнэкъокъум изэфхэхысъижьхэм атетэу тхылтэу «Ильэсийн иунэгъо анахь дэгүү. Урысын, 2016-рэ ильэс» зыфиорэр къыдагъэкыицт. Адыгэим ит селуу Красногвардейскэм щыпсэурэ зэшхъэгъусэ Зайцевхэм афэгъэхыгъе къэбар аш къыдагъэхъацт.

Гъэтхапэм и 27-м Михаил Григорий ыкъом ынагъи ильэс 80 хүүт, мы мафэм ильфыгъэхэр, ахэм аткыгъэхэр зэкээ къэзэрэзгүйицтых, гъэхжээшхохэр зиэ тым, тэтэжьим фэгүшшотых. Мыш фэдэ щылэнгыгэ гьогу дахэ къэзикъуагъе Михаилрэ Валентинэрэ тэри тафэгушо, гушуагъор, псайныгъэр, насыпир ялэу тапэки бэрэ зэдэпсэунхэу, шур къябэлэу щылэнхэ афэтээ.

ТХЬАРКЬОХЬО

Адам.

Сурэтхэр Іашынэ Аслын тирихыгъэх, Михаил ыкыл Валентина Зайцевхэм яунэгъо хъазынэц къихэхыгъэх.

Іэзэгүү уцхэр цыифхэм нахьыбэр агъафедэхэ мэхьу зэпыт. Ыпэкіэ пэтху-утхуур, гриппыр, нэмикл уцхэр агъахъужынхэм пае народнэ медицинэм кыхэхыгъэхэр агъафедэштыгъэхэмэ, джы сид фэдэрэ узи апэшүеконхэмкіэ Іэзэгүү уцхэр Іэпүйгүү нахь кызфагъэхуух.

Уцхэм уагъэхъужьы, ау атебгъэкуадэрэри мак'эп

Цыифым ишык'эгэе Іэзэгүү уцыр зэригъэгъотынир тиуахь тэ кынин. Мафэ къес аптекхэм япчагъэ нахьыбэ мэхьу, ахэм ащащэхэрэми кыххэхьо зэпыт. Ау кыххэгъэ щыгъэн фаер джащ фэдэ кыабзэу Іэзэгүү уцхэм ауасэ кызызэрдэхкүаарэр ары. Шьольыр зэфэшхъафхэм а зы Іэзэгүү уцым уасэу илэр зэфэмыдэу алоу зызэхэтхыкіэ дгээшлагъоштыгъэ, ау непэрэ мафэм тэлъэгүү зы кылам дэт аптекэ зэфэшхъафхэм а зы уцым ыуасэ зеращыззэтэ-кырэр.

Мы тхыгъэр дгэххазырынным ыпекіэ Адыгэ Республикаан икъэлэ гупчэу Мыекуапэ дэт аптекхэр къэтхуахагъэх, ахэм иоф ащиызышіхээрэм гушигээту тафхууг. Анахъэу тызык'эуучагъэр цыифхэм нахь ашэфирэ уцхэр зыфэдэхэр, ахэм ауасэ зэххокымэ, Іэзэгүү уцхэм ащикихэу мэххуухэмэ ары.

Адыгэ Республикаан икъэралыгъо бюджет учреждениеу аптекэу N 2-м ишащуу Дыбэгъю Нурыет тызэршигъэзашгъэмкіэ, нахьыбэрэм цыифхэр кыхызк'ялупч'яхэрэр гу-лынтифэ уцхэм апэшүеклохэрэм ащищхуу берлиприл, аналаприл, конкор, коринфар. Пэтху-утхуумыки гриппыр апэшүеклохэрэм ащищхуу арбидол, терафлю, ремантадин, тамифлю. Джаш фэдэу узыр псынк'яу хэзигъэжкухэу нурофен, пенталгин, антибиотикхэм ащищхуу амоксицилла, сумамед, нэмикхэри. Мы зигугуу къэтшыгъэхэр зээл пломи хүненуу цыифым ишызенгъэхкіэ шлоки имылэу нахь ыгъафедэхэрэе Іэзэгүү уцхэм аххьех. Ахэм уасэу афагъэуцурэр зышлокынену щымыт шапхъэхэр къэралыгъом къеъянаф. Аущтуу щит нахь мышлэми, Іэзэгүү уцхэр аптекэм кыащхэх къес уасэу ялэр зэблэххуугэ мэхьу. Зэрхъурэмкіэ, къэралыгъом ыгъэцуре шапхъэр цыикоп, сида

пломэ уцхэм ауасэ хагъэхъуагъами, аш нэсихэрэп.

Уцхэм уасэу ялэр лъешшэу зэтекхэм ёштэгэшлэн гухель тилэу аптекхэр къэтхуахагъэх. Зэрдгээунэфыгъэмкіэ, уасэхэр лъеш дэдэу зэтекхэрэл, ау ўз заулэ кызыншэфыкіэ, ахъщэу кынфэнэжырэмкіэ ар зэхэшшэ. «Конкор» зыфалорэ Іэзэгүү уцыр зы аптекэм соми 172,5-кіэ ёштэгъотыщ, нэмикхэм тэлкү нахь лъаплэу аштынхэгъу. Бэмышшэу кызыншэхыгъэ аптекэу зээл нахь пыутэу зыщащэрэм тызычаххэм, соми 160-рэ ыуасэу щытлэгъу. «Амоксикилав» зыфалорэ уцым аптекэ зэфэшхъафхэм гурытымкіэ соми 474-рэ аштынхуас, ыпекіэ къэтхогъэ уцыр нахь пыутэу зыщытлэгъу. Ахэм ауасэ хэхьо, джыри шапхъэм нэсигъэхэм, зынэсигъэхэр къэшлэгъуай. Мыш ыуж цыифым ишызенгъэхкіэ шлоки имылэу ыгъэфедээрэе Іэзэгүү уцхэм аххьхэхэрэм ауасэ зэрэхаххорэр бгэшлэгъожынену щитэп. Пенталгинир аптекхэм соми 110-рэ, 150-кіэ аттэлэгъуяг, анах пыутэу дгээунэфыгъэр соми 95-р ары.

Дыбэгъю Нурыет кызырэриуагъэмкіэ, Іэзэгүү уцэу цыифхэм яшык'ягъэхэр зээл яаптекэ чагъотэнхэ альэк'яшт.

— Уцэу зыфаехэр тщаагъэмэ, чэш-зымафэм кык'яоц къядгъэхын амал ти, — elo

Марин:

— Сянэрэ сятерэ а зы Іэзэгүү уцхэм яшьо зэлытых. Мазэ къес ахэр кыафесэцэфых. Чекхэр ренэу сэгъэлтильжых, нэужым зээгэшэжжы зыхык'э, сэгъэунэфы уасэхэм зэхапшшэу къазэрэхахьорэр. Аш даклоу бэрэ эзхэсэхы уасэхэр зыпк итхэу. Ау ар зэрхъурэ шык'яр кызыгурлыон слъэкырэп. Къэгүшүүхэ зыхык'э къалорэр зы, аптекэм сывычаххээк'э слъэгүүрэр нэмикл дэд. Сид фэдиз ауасэми, сэ ахэр сэцэфых, ау шалхъе горэм тауцонхэ фаеба! Кыххэзгъэшы сшоицьор Іэзэгүү уцыр зыдэль къемланыр бэрэ зэрэзэблаххурэр ары. Ары пэлч уасэу фашырэр нахь ин мэхьу. Уцыр зы нахь мышлэми, нэмикыншо къемланым зэриэм кыххээк'яу ахъщэу лыттэрэм кыххэхьо.

Альбин:

— Іэзэгүү уцхэр бэрэ къэсэцэфыхэрэп, ахэм ауасэ лъешшэу кыххэмхыу ало зэххуули сшошь хүүштэгъэ. Ау зэ укъэсиймэджагъэу аптекэм узычаххээк'э, зэхэпхыгъяр эзэл нэгъяулэлэгъум пшэгүүлшэжжы. Ильэснык'яоц э узек'яэбэжжэ, пшэфыгъээзэ уцым уасэу илэ хүүгъэр умыгъэшлэгъон пльэк'ярэп. Шылк'я, лъешшэу къахаххорэр. Іэзэгүү уцыр къаш къес теххорэр процент мак', ау ар зэххэхьо ык'и мэзэ заулэк'э фэдиз къабзэ хэхууягъеу мэхьу. Сэц фэдэу зилэжхапк'э ильэс пчагъяэм процент заулэ кызыххорэр цыифхэмкіэ Іэзэгүү уцхэр зэгъэгъотынхэр псынк'ял.

Нурыет:

— Уц къэсэцэфын зыхык'э, аптекэ заулэ къэсэххэ, уасэхэр зэсэгъапшэх, нэужым нахь пыутэу зыщыслъэгъугъэм кызысэцэфы. Сэ уц гъэнэфагъэхэм мафэ къес сяшьо ык'и ахэм уасэу ялэр дэгьюу сэшэ. Аптекэм чэль уцхэр пыутэу къэбгъотыгъэхэм, блэк'ягъэ мазэм кызыэрэпшэфыгъэм ар нахь лъэлэшт. Ашк'я синэрылэгъяр эзэхэм къазэрэхахьорэр.

ГҮОНЭЖЫКЬО Сэтэнай.

Адыгейм инахъыжъхэр хэлажъэх

Социаль нэ проектэү
«Зэпырыкыпшэм
икъиньгъохэр» зыфи-
йорэр Адыгейм щэкЮ.
Тигъогухэр щынэгъон-
чэу щытынхэм тина-
хыжъхэм анаЭ ты-
рагъеты.

Гъогурыклоным хэлажьэхэрэм гъэсэнтхыдэ зэдэгүүшүйгүүхэр адашынхэм ялахышиу хальхьэ. Нахыжжэхэм eklopékié пхъашэу водительхэу ыкыль эркэриклохэу шапхъэзэр зыукъохэрэм афырялэм гишэдэкйыжьеу ахырэм нахь зыкъыреげйэты.

Лъэрсрыкъ зэптыркылгэхэм атетхэр щынэгчончье зеконхэмкэ шыхъэклифэ зэфашынэу тинахьыжхэр къяджагъэх.

ТУРИЗМЭР

Нахъ пыутхэри ащэфыхэрэп

ІэкІыб хэгъэгүхэм язакьоп туроператорхэм кризисим изэрар зышаригъэкІыгъэр, тэтыехэми аш къинигъохэр къафихыыгь. ГушыІэм пае, зипІальэ къэсырэ путевкхэм ауасэ къышагъакІээ джынэс цыифхэм арашэштыгъэмэ, джы ахэр зышэфыхэрээр зырызых.

Сэ сыллитатурнэ критикэп, ау адыгэ литературэм бэшлагъэу сышэлажьэшь, адыгэ литератуэрэ зэрэпсаоу лъягап!Эу зынэсыгъэми, нэбгырэ зырызмэ ягъэхъягъэхэми си-ш!Ош!Къяс!Ол!Эн слъэ-к!Ынэу амал си!Эу си-запльчукъы.

Сыкъызтегүшүйэцт Цүекъо
Юныс бәшілгәз зысшіэрэр,
итворчестви сыйығыуаз. Ау
мызәгъэгүм итворчествә зә-
рәпсау уасә къестынэу сыйы-
пыхъэрәп, ар сәфемүключынкى
мәхъю. Сшлонгъор ыңгә анахъ
кызыззеплон пъяэкъынэу азәү
ытыхъыгъэмә ащыңау повестеү
«Хымә лузыум» сиеплъиктә
терекор күнделішкәр сән-

Сишшошыкъэ, непэ Цуекъю Юныс адигэ литературэм, анахъэу прозэмкъэ, анахъ кэгъэкъон пытэу илехэм аштыщ. А гупшиыэр къаушыхъатэу сишшошы щытхъуцэ шлэгъуабэу къыфагъашъошагъэхэмий. Тыгу къедгъэкъыжыныхъ ахэр: «Адыгейим инароднэ тхакъу», «Культурэмкъэ Урысые Федерацием

изаслуженнэ тофыш!», төгьогч го-
гого литературамкээ Адыгэ
Республикэм и Къэралыгъо пре-
мие къифагъэшшошагь: «Урын-
сыем итхакъохэм я Союзрээ
«Роман-гъэзетымрэ» япремиеву
«Образ» зыфиорэр къирапэ-
сыгъ. Аш фэд, ильэс пэпчье-
атырэ премиеву «Маэстро пера»
зыфиоу Хункаев Мысхамэт
ышэ зыхынэри къиратыгъ.

Сыд лізежкыгъо чыиги лъапсэм кыщежэе ыкін аш изытет ельтырыгъ ичыгыпкы, ышъхжали зэрэхүнхэ альэккыщтыр. Аш фэд литературэри, хэтырэ тхаклии апэрэ итхыгъэ гореклэ кырьжажъэшь, лъекуатэ пчыагъэм имызакью, шуацайу кытырэми хигъахъозэ. Шыыпкъэ, арзэккэми зэфэдэу къадэхъурэл. Ау Юныс ашкэ узыщихъун фаемэ, уклемыупчэжкынэу, ахэтишь, ахэм сывягупшысэклэ, Ю. Цуекъом адыгэ прозэм гъэхъагъэу щишыгъэхэм якъежъаплэу ыкін къежкэплешгүйгъэу сэльтитэ иапэрэ повестэу 1978-рэ ильэсэым къыдэккыгъэгээ и «Хымэ лыуз».

Джары синэпльэгъуи сигүпшыси зыфэзгъазэхэрэр.

«Хы́мэ лы́узы́м» икъюу кы́бы
щынэфагъэхэу сэлтьите худо-
жественне нэшэнэ гъэнэфагъэ-
хэу Юныс прозаик инэу зы-
шынэу къетыгъэмэ ащищхэр-
жэрыло народнэ творчествэ-
дэгьеу дэдэу зэришлэрэд зы-
псы къэклолэ льэпсэ лъашкэз-
ыкли къеклоу ар игъэклотыгъэу
и произведение зэрэшигъэфэ-
дэрэр. Аш даклоу адыгэмэз-
язэхэтыклагъэм, унэгьо кло-
цымкэ язэдэгүшүлэклагъэм
афэгъэхыгъэ къэлыаклэхэр, гу-
щылэхжэхэр, гущылэзэпх къэло-
кэ щэриохэр, зэгъэпшэн хва-
лэмэтхэр... Бзэр кыыгъэбаеу
кыыгъэшшуюашлоу къэлоклэ щэ-
риохэр къегъотых, аш фэдэу
ыгъэфедэрэм ипчагъэ бгъэ-
шлагьо икъюу. Тяплын ахэм

— «Щысыпэ нахбы пэ щиз»
(зи умышлэнүм къыпэу зыгол
рэм уишыагъэ ебгъэкимэ на-
хышшу къиклэу). «Фаемэ бзыу
къуайй ыгъотын», «Хъэм къуп-
шъхъэкіе уеомэ, ыл узырәп»

Нэфынэу шъузекly!

Пчэдышъэрэ ыкИи пчыхъэрэ къалэм нахь цыфыбэ зышизыекIорэ ичIыпIэхэм къэралыгъо автоинспекторхэр къащыуцухээз, лъэсрыкIохэм зэдэгүшыIэгъухэр адашых. Мэзэх уахътэм щынэгъончъеу урамхэм узарашизыекIон фаер ахэм къафаIуатэ.

Мыекъопэ къэлэ отделым инспекторхэм къагъеуцугэ цыфхэм ящигынхэм нэфүнэр къэзытырэ пкъыгъохэр ахэльхэмэ ауплъэкдугь, зимыгэхэм аратыгь. Еджаклохэм, дзэклопхэм, пенсионерхэу почтэм, поликлиникэм клоштыгъехэм пчыхъэрэ аш фэдэ пкъыгъохэр агъафедэнхэу аралыгь.

Джащ фэд, хэбзэукъоныгъэ зезыхъагъэу тазыр зытыральхъагъэм ар мэфэ 20-м къыклоц зипцынъяжъкэ, аш ипроцент 50 зытыжъын зэрильэкъыщтыр тофтухъабзэм хэлэжъагъэхэм къафалотагь. Сайтэу «Къералыгъо фэло-фашлэхэр» зыфиорэм зыщатхымэ, аш амалэу къаритыштхэри агурагъэуягь.

псэфыихэрэмкіэ, щыклагъэ гори
ямылэу зызэрагъэпсэфырэм-
кіэ тихэгъэгу ахэм аклехъан
ылъэкырэп.

Непэр мафэм Урысыем зыңгызышыуо ыгъепсыным фәшл лъэныкъо пстэумкы Ioфы-
тъо гъэнэфагъэхэр щызэшыуа-
хынхэр щызэпагъеурәп. Ау ар
ильес зытукъе джыри къызэ-
рәддәмыхъущыр гъэнэфагъе,
арышъ, хәгъэгукъоц туризмәм
ыльэнныкъокъе пәрьюхъоу къэ-
уцухәрәр нахъ псынкъеу зэ-
шыуахыхъемә, хәткы ишшугъе
къэкъоцт.

(Тикорр.).

Лъэпсэшум пкъышу

«Щэм ыстырэр щхуум епшэ», «Тхъэр къьюагъ, піэхэр пакохэу укъехъугъ» (зыми зылэемыкүрэм паеклэ), «Куон щынчайда ташын асарах». Кий

сыд ешшэлтээр, ынатэ пластэ
емыгээпкыщтмэ», «Зынымыт
чыгыр агъесысыжэрэп», нэ-
мыкхэри.

Цүекъор къызтегущылэрэм хэшшикышхо фырилэу, плъы щыш къышлэу угукли уигъаштэзэ, сурэт тхыгъэу уапашхъэ къыригъэуцон ельэкъы къызтегущылэрэр. Гүшүлэм пае, Хъаные игултытэхэр зынэсхэрээр огъешлагьо бзыльфыгъэ гультыткэл ащ имонологэу икъелапчъэ зыгъэцкэлжыгъэштим фэгъэхыгъээм уедэлүзэ.

ФОРВАРДЫ ВСМ УСЛУГИ.

Образэрхи, щылэнгъэм зэрэшхыху хабзэу, дэгүй заклэү е дэй кьодыеу щымытхэу, ау адрэри мыдрэри ашызэхэгъэшагъэу зэрэхъурэм щимыухьэу икью героим изытет, ар зи-

ләүжыгъор унэгу къыкыгъэу-
цуо гъэпсыгъэх. Гүшүләм пае,
Шъэуае иобразкә.
Юныс психолог ыкы ныб-
жымыи ельтыгъэу хъугъе-шлә-
гъэ гъэнэфагъэми къапкъы-
рыкызэ, цыфыгум изытет, ащ
щыхъурәр, щышләрәр үшыгъэрә
гүлтьите чанрә хәлъхәу, цыф

ІэпіІэгъу афэхъущых

Адыгэ Республикаем и Мышхъэ ишшэ-рыльхэр піэльэ гъэнэфагъекіэ зыгъэцкіэр Күумпіл Мурат чыгхатэхэм альэнкъо-кіэ республикэм ххъонигъэ илэнх фыт-гъэпсхъэгъэ шиэрыльэу къыгъуцугъэр зэштохъэзэн фэшI муниципальн образованиеу «Къалэу Миекъуапэ» надминистрации ишащу Александр Наролиним унэшю гъэнэфагъехэр ышыгъэх.

Ахэм къадыхэлтыгъаэу пхэ-шхъэ-мышхъэ чыгхэр зыгъе-тыхъихъэ зышлоигъо фермерхэм

Специалистхэм къызэралау-гъэмкіэ, чыгхатэхэм ягъеты-сын пэхухъэр ахъщэм изы лахь республике бюджетым къафы-закъегъекъожы. 2016-рэ илэ-сыр пштэмэ, садхэр зыгъэпсы-хэрэм (зы гектарым тельтигъаэу чыг 800-м нахь мымакіэу) ахъфедэгъэ ахъщэм ипроцент

80-р, ау зы гектарымкіэ соме

232540-м мынахыбэу афызэ-клагъекъожыгъытгъ. Джаш фэдэу нэмикі юфшэнэу агъэцэ-клагъехэм апэхуягъэ милькум ипроцент 80-р субсидиекіэ аратыжы, блэкыгъе ильесым ар соме 207764-м шлокъытгъэп. 2017-рэ ильесымкіэ суб-сидиим икоэффициент джыри агъэнэфагъегол.

Чыгхатэхэм ягъетысын фе-жъэ зышлоигъо фермерхэм яшы-кігъэ документхэм ягъеха-зырынкіэ, зэхэцэн юфхэмкіэ,

нэмикі лъэнкъохэмки іэпі-іэгъу афэхъунхэм зэрэфхъа-зырхэр къэлэ администрацием илыкхэм къалуагъ. Пхэшхъэ-мышхъэ чыгхэр ашыгъэты-сынхэм Мыекъуапэ къыпэблэ-гъэ чыгхэр къызэрекуухэр спциалистхэм къыхагъещы. Аш къыхкыкіэ тикъэлэ шхъаэ иэкономикэ хэхъонигъехэр шыныхэмкіэ мы лъэнкъох шогъешхо къытын ыльэкъытгъэ альйтэ.

(Тикорр.).

КиВиН-м хэлэжъагъ

Мыекъоэ къэралыгъо технологическо университеты КВН-мкіэ икомандэу «Фаталити» зыціэр Дунэе фестивалэу «КиВиН-2017-рэ» зыфилю Шъачэ щыла-гъэм хэлэжъагъ. Иэкыб къэралыгъу 10-мэ къарыкыгъэ командэ 640-рэ фести-валым къекъоллаагъ.

и журналистхэм семинар-хэр афызэхашаагъэх. Джаш фэдэу КВН-м и Апшэрэ лигэ иеджаплэ шенгээхэр къычахын, зэнэкъо-кью «Мисс КВН-2017-м», бал-маскарадэу «Карна-вальная ночь» зыфиорэм ахэлэжъэнх амал яагъ.

Командэм хэтхэм къы-зэралауягъэмкіэ, мы едзы-гъом нахь шхъаэу щы-тгъэгъэр гала-концертным икіеух зыфагъехаазыры-ны ыкы Шъачэ и Кы-мэфэ театрэ телекъеты-нэу щытырахыгъэр ары.

Студентхэм ямызакъоу, апшэрэ еджаплэхэр къэ-зыухыгъехэри командэм хэхъагъэх: Иван Софьяновыр (капитан), Николай Смирягинир, Шхъапцэ-жъкъо Изабеллэ, Вэрэ-къо Раситэ, Екатерина Гирееввар, Андрей Гугенгеймер, Станислав Кайда.

Адьгэим илъыкхэм къашыгъэ къэгэлэхъо-нры зэхэцкъохэм агурихыгъ. КВН-м ишьольыр лигэу Шъачэ мыгъэ щыкъоштым «Фаталити» рагъблэгъагъ.

Мы уахьтэм командэм хагъэхъащхэр къыхахы ыкы чанхэу, творческэу щыт, сэмэркъеур зикэ-сэ студентхэр рагъблагъэх. Гухэлтышоу коман-дэм илэр бэ, ахэр къа-дэхъунэу тафэльяо.

(Тикорр.).

Улахылхэр зэкэ ошыха?

Урысыем игенетикхэм ушэтын гъэш-гъон ашыгъ. Нэбгырэ миниту фэдизмэ я ДНК-хэр агъэфедэх, ахэм зэлахылхэр ахэтхэмэ еплигъэх.

Цыфхэм ашыщэу про-цент 83-мэ зы нахь мы-хуми, лахыл чыжъэ илэу къыхагъещыгъ.

Медицинскэ-генетическэ гупчэу «Генотек» зыфиорэр ары ушэтынхэр зышыгъэхэр. Зи ДНК юф даша-гъэхэр къалэхэу Москва, Санкт-Петербург, Шъачэ, Краснодар, Ростов, Владивосток, Симферополь, Кие-в, нэмикхэм ащэпсэух, ахэм ильэс 20 — 45-рэ яплэнэрэ лэзүжым къыхи-убытагъэх, 39-рэ — ящэнэрэ, 27-рэ — ятонэрэ лэ-зүхэм ашыщых.

«Генотекым» итхама-

тэу Валерий Ильинскэм еж и ДНК-кіэ илахылхэм зэральхуузыэри къылуагъ. «Силахылхеми сымышшэ-щыгъэу нэбгыриту къы-хэдгээшыгъ. Къыспэблэ-гъэхэр зэкэ сэшэхэу сло-щыгъ, лахылыкхэр ду-наим тетхэмэ сегупшига-гъэп. Ахэр зыщыхэр, зы-фидэхэр ыкы тызээзыхы-рээр зээгэшшэнэу сифай, салыхыненеу езгэжэйагъ, — къылуагъ аш. Хэти илахыл чыжъехэр псаухэм, ахэр еж илсе-

(Тикорр.).

Къыты хабзэ!

опытри аш хэгъещагъэу дэгъоу къытын ельэкы.

Гушылэм пае, ныбжыкылэгоу шульээнуыгъэм рихъягъаэхэм изыт — орэпшаш, орэклан — аш пэччэ зэрэзэтекъирэ зы-рызхэр къыдэлтыгъаэу къы-пльгъээсныр, агу щышлэрэм ухищеныш, ори ар гукээ зэ-хууигъэшлэнр ыкы ашкіэ ге-роим фыщытыкіэ гъэнэфагъэ фууигъэшлэнр дэгъу дэдэу къыдэхъу.

Зэгъэшэн гъэшэгъонхэрэ гум ыштэхэу, щыщ хуухэу аш лъыптигъаэу шыпкъаагъаэу ахэлъымкіэ, ешшылх Цуекъом гулытэ чаныр, щылэнгъэр куу къызэрэгурьорэр алъа-псэу:

— Ошуултшэмэ шыблэм зыкъызэрощигъэхьеу чыгум щыззехахы. Къэбарыкіэ горэ къежъэгъаэхэмэ, къуркъохъаблэхэм шэхэу зэбгыральэссыкыщ (н. 35).

Аш фэд, бзыльфыгъэ ныб-жыкылэу Тыжынэу зыгу кло-дигъэу, зиофхэр мыхъатэр уна-гъо къызекъижъ уж, джы чы-

лэм щызэхишагъэр, изэрэшы-тыгъэм шу фэшлкіэ зызэрэ-зэблихъуягъэр къызщигъэль-хъорэр:

— Бэгыгъэу бгъэгум дэлтыгъэ гур моу нахь зыгорэм къыгъэгъуягъ, алэ зытэгъэгъэм фэдагъэп — зыкъызэригъээ-къижъу, къэгъагъ фэлэгъэ нэфшээгъо дэкъэжъэу, гу къы-лэпишлхъажъэу ригъэжъагъ (н. 65).

Тыжын къыригъэ-жъэгъэ юфкіэ зэдэгүүщэгъэгъу яагъ зэшхъэгъуягъитуу яз щы-мэж зыхъурэм адрам ѿшл-хъэмрэ ѿшлэн ыльэ-къыщтымрэкъэ... (мыри психо-логизмэ куу зыхээл философ-скэ гупшыс), норвежскэ тхакло горэм техыгъэу Тыжын ыло-гъягъэм гупшысэ куу хэлъ, юф псынкъагъоп аш фэдэ чыгъипэ уиуционыр, аш нахь къинийж аш икылпэ тэрэз къыфэгъо-тынры. Аш мары бзыльфыгъэ ныбжыкылэ еж ышхъэу нахь фэгумэкъыжынр льласэ фи-машлэу, ау зэфагъэрэ лыгъэ гъэнэфагъэрэ ахэлэу къыло-хэрэ гушылхъэр:

— «Шуултшэмэ шыблэм зыкъызэрощигъэхьеу чыгум музыкэм фэд, аш имэкъамэхэм, аужылкъэм, лыжхэм агухэри къадэшьох» (н.104).

гъэмэ, гукээ зэхишагъэмэ ашыщхэр е аш къаклэрыкыгъэ гупшысэхэр хэгъещагъэх мэхъу къызэрекуукъэ, ыгу къызэрэри-орэмкіэ итхыгъэ, лъепк щылаклэмрэ лъепк гупшысаклэмрэ ягурху шхъаэми аш.

Зэгэорэм Тыжын къыригъэ-жъэгъэ юфкіэ зэдэгүүщэгъэгъу яагъ зэшхъэгъуягъитуу яз щы-мэж зыхъурэм адрам ѿшл-хъэмрэ ѿшлэн ыльэ-къыщтымрэкъэ...

(мыри психо-логизмэ куу зыхээл философ-скэ гупшыс), норвежскэ тхакло горэм техыгъэу Тыжын ыло-гъягъэм гупшысэ куу хэлъ, юф псынкъагъоп аш фэдэ чыгъипэ уиуционыр, аш нахь къинийж аш икылпэ тэрэз къыфэгъо-тынры. Аш мары бзыльфыгъэ ныбжыкылэ еж ышхъэу нахь фэгумэкъыжынр льласэ фи-машлэу, ау зэфагъэрэ лыгъэ гъэнэфагъэрэ ахэлэу къыло-хэрэ гушылхъэр:

— «Шуултшэмэ шыблэм зыкъызэрощигъэхьеу чыгум музыкэм фэд, аш имэкъамэхэм, аужылкъэм, лыжхэм агухэри къадэшьох» (н.104).

Цуекъом чыюпсым, дунэе шэнхэм хэшшыкылэхэр афырил, чыг лъепкъхэр, ахэр зэрэз-теклхэрэр, аш пэпчч нахь зэ-клоу, нахь зытэгъэссыхъаэгъэр зэришлэхэрэри икъу фэдизэу, огъашалы: бзыумэ, посушхъэ-мэ, чыюпсым итамыгъэхэр цыфхэм ахэлъягъэхэр хэшшык дэгъу афыриу егъэ-федэх хуугъэ-шэгъэ зээф-шхъафмэ япкынен-лынэ къе-клоу хиблэхээз...

Цыфхэм, нэбгырэ гъэнэфа-гъэм ыгу изыт, ыщэчэри, ихыкылэхэр, зэхийлэхэр хэшшык дэгъу афыриу егъэ-федэх хуугъэ-шэгъэ зээф-шхъафмэ япкынен-лынэ къе-клоу хиблэхээз... Цыфхэм, нэбгырэ гъэнэфа-гъэм ыгу изыт, ыщэчэри, ихыкылэхэр, зэхийлэхэр хэшшык дэгъу афыриу егъэ-федэх хуугъэ-шэгъэ зээф-шхъафмэ япкынен-лынэ къе-клоу хиблэхээз...

Цыфхэм, нэбгырэ гъэнэфа-гъэм ыгу изыт, ыщэчэри, ихыкылэхэр, зэхийлэхэр хэшшык дэгъу афыриу егъэ-федэх хуугъэ-шэгъэ зээф-шхъафмэ япкынен-лынэ къе-клоу хиблэхээз...

Гушылхъыгъэ къыхэу зизхыщрем Мэхъу Цуекъом.

Аш ар итхакл.

Утхэнир хэты ыуагъ

«юф псынкъ»?

Ар зытэхъуяэрэр — «Гупшысэ къызэрэмыкъохэр Гушылхъыгъэ зэхэлхэмкээ атхых», —

Илгъагъ ээ Лев Толстоим.

Ачи а тхаклэр

ишин шхъаыгъ.

Аш пайкэ «тхэкло дэй» хэты ыуагъ?

Джы героир, аш ыгу ихыкыл-хэрэри природэм зэрэрихырэр зээгъапшэрэр Л. Толстоим ироманэу «Война и Мир» хэт Наташа Ростовам охьтэ зэ-фэшхъафитуу ыгу изыт зэрэштыгъэм зэтекл шылыкъэхэу епхыгъэу чыгэжэйшхом итеплэ къызэрэгъэльгъэрэр ари: гупшысэ хыльзэмэ за-ыгылкъэм итеплэ аш ыльэхъуяэрэзы — къобэ-бжэбэжъэу, лау. Аш шульээнуыгъэ 19шум ри-хыжъагъэу ятонэрэу зылоклэм а чыг дэдэм, зэрильгэту-гъэр, зэрегупшысагъэр нэмикыл шылыкъ...

МЭХЬОШ Руслан.

(Джыри къыкъэлхъацт).

ПОГРАНИЧНИКИМ И МАФЭ ИПЭГЬОКИ

Сыпфэгушо, сиапэрэ командир!

Щылэ мазэм ыкІхэм адэжь сиапэрэ командирэу, полковнику Алексей Цыбиным ыныбжь ильэс 95-рэ хүгъэ. Ар Хэгъэту зэошхом хэлэжьагь, фронтовик-пограничник. Къалэу Невинномыскэ зыщысэурэм къышыублагъэу тхыльитфытхыгь, къалэм къышыдигъэкыгь, яхэнэрэр къыдагъэкынам фагъехъазырэу тхыль тедзапIэм чэль.

Джаш фэдэу яблэнэрэ тхыльым къыдигъэхъацхэри ыгъенэфагъэх. «Невинномысские зори» зыцэ ятфенэрэ тхыльтэй къыдигъэкыгъэм ильэтэгъяуцу гъэрекло къалэм щызэхашэгъагьэм сыхэлэжьагь. Дзэм къыхэкыжьи запасым зыкложыгъэм ыуж ильэс 47-рэ тешлаагьэу ар тиапэрэ зэулыгъо щытыгь. Алексей Цыбинир сипашэу ильэс 4 (1965 — 1969-рэ ильэсхэм) къулыкъур схыгъигь, аш ишуугъэкэе кад-

ровэ офицер-пограничник сихъуѓ.

Сиапэрэ командир дэжь аэрэ пограничнэ тынэу къисфагъешошгъагьэр, тамыгъэу «Отличный пограничник» зыфилоу 1967-рэ ильэс ым къиситыгъагьэр зыдэстыгъэу сиклогъагь. Ашыгум сэ сержантыцэр сијэу къулыкъур схыгъигь. А тыныр сэ лъэшэу зэрэзгъэлъапэрэр къышысогъагь культурэм и Унэшкоу «Химик» зыфиорэм

сикомандир сиыфэгушоозыкы нэпээпль шухафтынху фэсхыгъэхэр естыжыхээ.

Лъытэнэгъэ зыфаширэ фронтовикым къыфэгушоогъагьэх Невинномысскэ ипашэу Михаил Миненкэр, Ставрополь краим игубернатор илэпэйэбуу Николай Борисенкэр, краим щызэхэшгъэ Думэм итхаматэу Виктор Лозовоир, Къыблэ пограничнэ округым ипресс-секретарэр, полковнику Анатолий Лесных, Владикавказ по-грануправлением (ыпэкэ Ленкорань погранотряду щытыгь) иветеранхэм я Совет итхаматэу Валерий Устиновыр, къалэм игупчэ библиотекэ иофышэхэр, ыкьюу Владимир, ипхъорэльфхэу Роман ыкы Сергей, джаш фэдэу йофтхабээм изэхэшакхэу Светлана Глушко ыкы студентэу Алексей Павленкэм. Зэкэ ахэм тынхэр яттыгъэх тхыльтэр къыдэгъэкыгъэнэмкэ Алесей Цыбиным къызэрэдэгъэхэм, пограничнэ дзэхэм ятарих пропагандэ шыгъынам чанэу зэрэхэлажьэхэрэм апае. ВДВ-м

линаар, экономикэмкэ, гъэоярышэнэмкэ ыкы правэмкэ институтын икэлээгъаджэхэр, истудентхэр.

Пограничник-ветеранхэм я Совет эзэшыгъагьэм кючлакэ къисхильхъагь, джыри зэ сшошь ыгъэххүжыгь пограничнэ къулыкъум епхыгъэ лъэуж уищи-иеныгъэ къызэрэтишиэрэр, гушоныгъэ къызэрэхильхъэрэр, гущиэхэу «Игупсэ чыгуу игунапкэ щызеклонуу пстэуми фитынгъэ ялэп» зыфэпшоштхэр къэбгэшьыпкээжынхэу уи Хэгъэту уриратиотэу аш узэригъасэрэр.

Иван ДАВИДЮК.
Адыгейим и пограничник-ветеранхэм я Совет итхамат.

Сурэтным итхэр: **полковнику А. Цыбинир джабгум-кэ щыт.**

Адыгэхэм яижъырэ шхын

Ижыкэ къыщегъэжьагьэу адигэхэм къагъэкырэ хэтэрыкхэм ыкы анах якласхэм ашыщ къэбэр. Ишшүгъэки, Иэзэгъо зэрэштымкыи, аш икъэгъэхъун-лэжынкыи адэр хэтэрыкхэм къэбэр къахэщи. Адыгэхэм яижъырэ шхын къасуу ар щыт. Зэоуж ильэсхэр къэзышэжыхэрэм гъэблэ ильэсхэм къэбым шуагьэу цыфхэм къафихыгъэр къауатз.

Шэныгъэлэжхеми, медицинэм иофышэхеми, чыгуулэжхеми къэбым өхүлэгъэу къауатэрэр ыкы къатхырэр бэ. Ильэс 40 — 50 горэклэ узэкэлэбэжьымэ, адигэ унагьо пэпчь къэблэжьынам пыллыгь. Аш шуагьэу пылтыр куу, игээжкотыгъэу зышлэштыгъэр бэп.

Къэсэшэжы тигүнэгъу къутырэу Стефановскэм къагъэкогъэ урсы ветеринар врачыр тичэм сымаджэу тадэж къэклиягьэу тихатэ хахы къэбхэм зэряппыгъагьэр. Ар еджагьэу, къэклиярэ хэтэрыкимэ апэлтигь. Къэб пластикэ тянэхыхыкэгъагь.

Адигэ къэбым шуагьэу бэ аш

къытотэгъагьэр, ау тяни, тэри, урысыбээ тшээрепти, къыдгуроюгъагьэп.

Шэныгъэлэжхэм къызэрэгъэнафэрэмкэ, адигэ къэбэр тильэпкэ зигъэфедэрэр бэшлагъэ. Сид фэдэ шхынха аш хашыкхээрэр? Ахэр бэ мэхүх: къэбэгэп, къэб гъэжкуагь, къэб гъэжьагь, къэб щыпс, къэблэжь, къэб пласт, къэб хэлэлжь, нэмыхыкхэри.

Тиадыгэ къэб чыпладэм щызэлэшагь, осэшхуи къифашы. Адигэ къэбым и Мафэ щыхагъеунэфыкыгь. Йофтхабэзэм хэлэжьагъэхэм ашыщых Лъэцэрыкьо (Ацумыж) Иринэрэ аш икэлэу Бисльянрэ. Ахэр Псэйткы щыщых, Мьеңкуюапэ дэсих, зэнэхокъум зэрэхэлэжьагъэхэм къэбэр пыль.

иляжын пыханхэм пae зэнэхокъухэр зэхашэх.

Мары бэмышэу Рыфабгью къэбым и Мафэ щыхагъеунэфыкыгь. Йофтхабэзэм хэлэжьагъэхэм ашыщых Лъэцэрыкьо (Ацумыж) Иринэрэ аш икэлэу Бисльянрэ. Ахэр Псэйткы щыщых, Мьеңкуюапэ дэсих, зэнэхокъум зэрэхэлэжьагъэхэм къэбэр пыль.

Иринэ гүсэхэр илэхэу Тыр-

иум щыагь. Къэлэ тучан горэм чэтихэу лыжъ хэхкотагъэ къаклэрыхы шуфэс къарихыгь. Фэчэфэу купыр лыжым пэгьокыгь.

— Адигабзэкэ шъугушиэу зэхэсхыгъэти шуудажэж сиыкыуухагь, емыкыу къысфэшьумыш. Бую адигэмэ саклэхьопсы, — ишуагь аш.

Лыжыр шапсыгъэу къычлакыгь. Зэрэгэгүшагъэх, лы-

жыр бэмэ къаклэупчагь, иупчэмэ джэуалхэр агъотыгъэх.

Зэбгэодэкыжынхэ зэхъум, зы щыхагьэ цыкыу горэ Иринэ къыфищэигь: «Мыш къэбкэхэр кючлэхэх, бэп, ау бэгъонхэу щыт», — ишуагь аш.

Иринэ Мьеңкуюапэ къызыклюжыгъэм тэлкү тешлагъэу къэб чылапхъэхэри зыдиххи янэ дэжь Псэйткыу клюагь. Хэтэшэгэй тэлэхъанэти, чылапхъэхэр халхъагьэх. Абэнипшынэ къащыкыгъэ къулэхэм къэбхэр ины хувьгэх, зыльэгъухэрэм агъашлагъохэу, сурэтхэр тырахыгъэх, Интернэтии рагъэхъагьэх.

— Адигэ къэбым и Мафэ зэрэхагъеунэфыкырэр тэлкү шаагьэми, сэ джыры зысшлагъэр, — elo Иринэ. — Тызэхэгүшагъэхээ зэнэхокъум тыхэлэжьэнэу итхухьагь. Анах къэб инхэр къыхэти тщаагь, зыльэгъурэм ыгъэшлагъоу сурэтхэр тырахыгъэх.

Цыф лъэпкэ зэфэшхъафхэу бэ мы чыплем къеклолгэгъэхэр. Псэйткыу къырашыгъэ къэбхэр защэхчэх, алэрэ килограмм 36-рэ, ятнэрэм — 48-рэ, ящэнэрэм 77-рэ къарыкыгь, алэрэ чыплем къахыгь.

ХҮҮШТ ШЭБАН.

Иринэ гүсэхэр илэхэу Тыр-

ДУНЭЕ ЗЭҮҮКІГҮХЭР

«Щылыч паор» къыдэхыгъошоп

Телефонкэ къатыгъ. Дунэе зэүүкігъоу «Щылыч паор» дзюдомкэ Францием икъалэу Париж щыкъуагъ. Адыгэ Республикаем щапуугъэ Ордэн Андзаур зэнэкъоукум хэлэжьагъ. Нарт шаар килограмм 66-м нэс къэзыщечхэрэм ябэнэгъ.

Францием, Японием, Азербайджан, Монголием ялтыклохэм А. Ордэнэр атекли, шухафтын шхъяаэм икъидэхын фэгъэхыгъэ.

ДЗЮДО

Ныбжыкъэхэм яушэтып

Урысыем и Къыблэ шъольыр дзюдомкэ изэнэкъоукъ. Адыгэ къэралыгъо университетын физкультурамрэ дзюдомрэкэ и Институт щыкъуагъ. Ильэс 23-м нэс зыныбжхэр бэнэпээ аларгъум щызэукиагъэх.

Дунаим самбэмкэ гъогогоу 11 ичмпионэу, Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хъасанэкъо Мурат, Олимпиадэ джэгунхэм дзюдомкэ дышье медальхэр къашыдэзыхыгъэхэу Арсен Галстян, Мудрэнэ Бисльян, республикем физкультурамрэ спортымрэкэ и Комитет итхаматэу Дэгужые Мурат, аш игуадзэу Андрей Бородин, нэмикли спортсмен цэрийхээр, тренерхэр зэнэкъоукхэм ялтыгъэх, спортсменхэм гүшүэгъум афхуу гъэх.

Адыгэ Республикаем ибэнаклохэм хагъеунэфыкъирэ чыпилэхэр къафагъэшшошагъэх. Pashlo Алый, кг 60, дышье медалыр къидихыгъ. Кобл Тахыр, кг 90-рэ, ящениэр чыпилэхэр къидихыгъ. Тренерхэр Нэлсэу Бисльян. Михаил Мишиныр ятфэнэр хууѓэ, Роман Оробцовым егъасэ. Бастэ Испъам, кг 100, яхэнэр чыпилэхэр къидихыгъ. Килограмми 100-м нахыбэ къэзыщечы-

ышагъэфедэхэр купхэм ашыншэу кг 81-м нэс къэзыщечхэрэм Краснодар краим ибатырэу Руслан Дудниковыр щатекуагъ. Ордэн Заур ящэнэр чыпилэхэр къидихыгъ. Тренерхэр Беданэкъо Рэмэзанре Шынэхъо Муратрэ. Краснодар краим фэбэнагъэхэу Къэгъэзэжь Русльян я 3-рэ, Тхъархъо Казбек я 6-рэ, Ростов хэкум икомандэ хэтэу Къушхъэ Джамболэт я 5-рэ хууѓэх.

Кобл Тахыр, кг 90-рэ, ящениэр чыпилэхэр къидихыгъ. Тренерхэр Нэлсэу Бисльян. Михаил Мишиныр ятфэнэр хууѓэ, Роман Оробцовым егъасэ. Бастэ Испъам, кг 100, яхэнэр чыпилэхэр къидихыгъ. Килограмми 100-м нахыбэ къэзыщечы-

къидихыгъум хэлэжьагъ. Японием къикыгъэ батырим енэкъоукъузэ, Андзаур алерэ таңыкыым 100-м нэс къидихын ыльэкыгъэ. Пышжыхъаблэ къышыхъугъэ Ордэн Андзаур ятлонэр чыпилэхэр къидихыгъ. Тренерхэр Беданэкъо Рэмэзанре Шынэхъо Муратрэ. Краснодар краим фэбэнагъэхэу Къэгъэзэжь Русльян я 3-рэ, Тхъархъо Казбек я 6-рэ, Ростов хэкум икомандэ хэтэу Къушхъэ Джамболэт я 5-рэ хууѓэх.

А. Ордэнэм Адыгэ къэралыгъо университетын физкультурамрэ дзюдомрэкэ и Институт щыкъуагъ. Ильэс 23-м нэс зыныбжхэр бэнэпээ аларгъум щызэукиагъэх.

57-рэ, дышье медалыр къидихыгъ. Тренерхэр Д. Нэгъуцумрэ З. Шхъэлахъомрэ. Даннэ Краснодар краим икъуаджэу Агуе щыщ, спорт унагъом ща-

нагъэ ягъешыгъэнэм тегущыгъэх.

— Синэуасэхэм, спортын ныбдэгъу кыышысфэхъуэхэм, Мыеекъуапэ къэлэгъяджэу щысиалахъэхэм, дзюдор зышгъэшэгъонхэм салыклагъ, — къитиуагъ Мудрэнэ Бисльян.

Физкультурамрэ дзюдомрэкэ Институтын ипашэу Бгъуашэ Айдэмэр, тренер-къэлэгъяджэхэу Бастэ Сэлым, Хъэшхъуанкъо Айвар, Нэлсэу Бисльян анахъэу къыхагъэштигъэр ныбжыкъэхэм ялэпэлэсэнгъэ хагъэхъоныр яшшэриль шхъяаэм зэралтыэрэр ары.

— Алерэ чыпилэхэр къизэрэдэсхыгъэм фэшл тренерхэм «тхъашуэгъэпсэу» яслюжы сшюонгъу. Урысыем икъеэ зэукигъуэхэм зафээгъэхъазырышт, — игуушысэхэм ташибэгъозагъ Пашло Алый.

— Фэдэ сышыщ, Мыеекъуапэ зыышыгъесагъ, Ермэлхъаблэ йофшигъэшэ, — къитиуагъ Адыгэ Республикаем изаслуженнэ тренерэу, Европэм самбэмкэ ичмипионэу Псеун Мурат. — Риодэ-Жанэйро щыкъогъэ Олимпиадэ джэгунхэм дышье медальхэр къашыдэзыхыгъэхэу Виктория Калининарэ Бисльян. Миеекъуапэ къырагъэблагъэхи, дахэу зэрэлгэокъигъэхэр, алерэ джэгоу Правительствэм и Унэ ыпашхъэ щызэхашаагъэр егъашли сышыгъупшэжъыщтэ.

Хъажэкъо Мэдинэ Шапсыгъэ шьольтырим щэпсэу, зэнэкъоукъум щильэгъуэхэр зэфихыссыжыгъ. Адыгэим испорт псэуальхэм яшчагъэ зэрэххуагъэм мэхъэнэ ин илэу елтыте.

Хагъеунэфыкъирэ чыпилэхэр къидэзыхыгъэ клахэхэр, финальным щыбэнэгъэ шьашшэхэр Урысыем дзюдомкэ изэнэкъоукъоу гъэтхэпэ мазэм къалэу Кемерово щыкъоштэм хэлэжъэштых.

Сурэтхэр зэнэкъоукъум къыцштетхыгъэх.

хэрэм якуп Краснодар краим ибатырэу Руслан Шахбазовым 100-м нэс къидихыгъ. Адыгэим щыщхэу Олег Санинир ящэнэрэ, Сардион Липаридэе я 8-рэ хууѓэх.

Сэннашыгъэр, къячлэр нахь

пүгъ. Дзюдор шьашшэгъон. Адыгэим ибэнаклохэм Светлана Иушнэр ящэнэрэ, Анжелика Гунько ятфэнэр хууѓэх.

Адыгэим щыщхэу Надежда Лопман, кг 63-рэ, ятлонэр чыпилэхэр къидихыгъ, тренерир Игорь Вержбицкий. Килограмми 78-м къеххэрэм якуп Краснодар краим щыщхэу щызэнэкъоукъуэх, Кристина Усовам алерэ чыпилэхэр къидихыгъ. Килограмми 70-рэ, 78-рэ, аш къеххэрэм Адыгэим ишшашхэр ахэтэгъэхэп.

Зэфэхыссыжъхэр

Зэнэкъоукъум исудья шхъяаэм Мурат Тебуевым зэрилтытэрэмкэ, зэхэшэн юфыгъохэр дэгъоу агъэцэгълагъэх. Спортын щыцэры-лохъуэх Хъасанэкъо Муратэ, Арсен Галстян, Мудрэнэ Бисльян, Емыж Арамбый, Алхъо Сыхытый, Рудольф Бабоян, Беданэкъохъуэ Рэмэзанре Байзэтэрэ, нэмикхэри бэнаклохэм алыклагъэх, физкультурамрэ спортымрэ хэхъо-

хэрэм якуп Краснодар краим ибатырэу Руслан Шахбазовым 100-м нэс къидихыгъ. Адыгэим щыщхэу Олег Санинир ящэнэрэ, Сардион Липаридэе я 8-рэ хууѓэх.

Къэлэбый Рузанэ, кг 52-рэ, ятлонэр чыпилэхэр къифагъэшшошагъ, тренерир Роман Оробцов. Рузанэ 100-м нэс къидихыгъ. Адыгэим щыщхэу Дарья Ищенкэр ящэнэрэ хууѓэх, пашэр Игорь Вержбицкий.

Къэлэбый Рузанэ, кг 52-рэ, ятлонэр чыпилэхэр къифагъэшшошагъ, тренерир Роман Оробцов.

Рузанэ 100-м нэс къидихыгъ. Адыгэим щыщхэу Дарья Ищенкэр ящэнэрэ хууѓэх, пашэр Игорь Вержбицкий.

Нэгъуцу Даннэ, кг

Нэгъуцу Даннэ, кг

Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзыгъэхъыгъэр:
Адыгэ Республикаем лъэпкъ
Иофхэмкэ, Икъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъуэхэм адьрьиэ зэпхынгъэхъмкэ ёкъи къебар жъугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестянскэр, 236

Редакциер
зыдэшыгъэр:
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъяаэм
игуадзэ:
52-49-44,
шыэдэгъыжъыр
секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысыем Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ ёкъи зэлъы-Иссыккэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпилэгъорышап, зэраушыхъатыгъэм тээриль номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхъатыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкИэмкэ
пчагъэр
4152
Индексхэр
52161
52162
Зак. 260

Хэутынхэм
зушигъэхъатыгъэр
уахътэр
Сыхытэр 18.00
Зыщаушыхъатыгъэр
уахътэр
Сыхытэр 18.00

Редактор
шхъяаэм
Дэрбэ Т. И.

Редактор
шхъяаэм
игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшъэдэгъыжъыр
зыхъыр
секретары

Хъурмэ
Х. Х.

